

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА НА ОСНОВІ КРЕДИТУВАННЯ

Н.М. Самолюк, Г.М. Юрчик

Національний університет водного господарства та природокористування,
samoliuk_@ukr.net, g.m.urchik@nuwm.edu.ua

Однією з проблем, що перешкоджають активізації розвитку малого та середнього підприємства (МСП) в Україні, є недостатність фінансових ресурсів. Фінансова підтримка діяльності МСП в Україні може здійснюватись за рахунок самофінансування, кредитування, зовнішніх позик та бюджетних коштів.

Аналіз структури джерел фінансування МСП в Україні демонструє вкрай низький рівень залученого капіталу. Так, в структурі капіталу вітчизняних МСП власні джерела становлять понад 60%, банківське кредитування – не більше, ніж 16%, державне фінансування – лише 6% [3]. Водночас в економічно розвинених країнах частка банківських кредитів становить не менше 60% від загального обсягу фінансування МСП.

При цьому, за останні 7 років, частка кредитів та позик в структурі джерел фінансування вітчизняного бізнесу зменшилася майже в три рази (рис. 1). Зокрема, у 2011 році за рахунок банківського кредитування потребу підприємств у фінансових коштах було задоволено на 15,2%, а у 2017 році – лише на 5,3%.

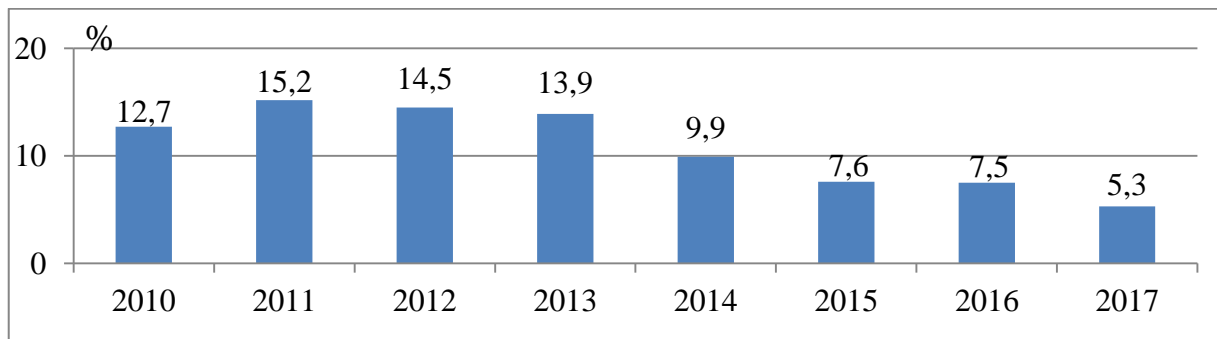

Рисунок 1 – Частка кредитів та позик в структурі джерел фінансування бізнесу в Україні [5]

Починаючи з 2013 року, в результаті підвищення ризиків кредитування і нестабільності ринкової ситуації значно зросла вартість кредитів у вітчизняних банках. При цьому, ставки кредитування для МСП є значно вищі у порівнянні з великими підприємствами, що ускладнює їх доступ до фінансових ресурсів. Якщо порівняти ставки кредитування МСП в Україні із аналогічними ставками в США, Західній Європі і навіть Росії, результат буде не на користь України. Сьогодні у вітчизняних банках кредити для МСП пропонують під 15–24% річних в інвалюті і 17–29% в гривні. В таблиці 1 наведено банківські програми кредитування за якими можна отримати кредит на суму 500 тис. грн. в користування на один рік. При цьому, станом на 21 березня 2018 року лише 9 банків готові надати кредит на таких умовах. Найпривабливішою є вартість кредиту в ПАТ «Кредобанк», ПАТ «Ощадбанк» та іноземному банку Credit Agricole. Водночас, найбільший вибір програм кредитування пропонує ПАТ «Укргазбанк».

Таблиця – Кредитування юридичних осіб і підприємців в банках України на умовах: термін – 1 рік, сума – 500 000 грн.(станом на 23.03.2018 р.)

БАНК	Програма кредитування	Вартість кредиту (ставка + комісія), %	Перший внесок, %	Переплата по кредиту, грн.
Кредобанк	Вигідні інвестиції	17,80	10	48 271
Ощадбанк	Поновлювана кредитна лінія	17,86	25	48 396
Credit Agricole	Строковий кредит	18,35	30	49 688
	Поновлювана кредитна лінія			
	Непоновлювана кредитна лінія			
Укргазбанк	Програма розвитку бізнесу у рамках співпраці з Німецько – Українським фондом	18,85	0	51 042
	Програма розвитку бізнесу «Власні кошти» в рамках кредитного договору з НУФ			
	Програма розвитку бізнесу підприємців сільської місцевості або за інвестиційними кредитами в рамках кредитного договору з НУФ			
	Фінансова підтримка інвестиційних проектів МСБ ЕКО	18,85	30	51 042
	Непоновлювана кредитна лінія ЕКО	19,85	30	53 750
	Строковий кредит			
	Непоновлювана кредитна лінія			
	Фінансова підтримка інвестиційних проектів МСБ	20,25	30	54 833
	Модернізація систем освітлення для клієнтів МСБ	24,65	30	66 750
Укрексімбанк	Непоновлювана кредитна лінія	19,72	0	53 396
	Строковий кредит			
Південний	Непоновлювана кредитна лінія	19,92	30	53 958
	Строковий кредит			
	Поновлювана кредитна лінія			
ТАСКОМБАНК	Інвестиційний кредит	25,85	20	70 000
МТБ БАНК	Кредитна лінія	26,77	0	72 500
БТА Банк	На розвиток бізнесу	27,78	0	75 417

Джерело: розроблено авторами на основі [2]

За оцінками експертів потреба МСП в позикових коштах задовольняється лише на 17–20%. Проблеми, які перешкоджають кредитуванню МСП в Україні, поділяють на дві складові – проблеми позичальників і проблеми кредиторів (рис. 2). Якщо усі проблеми не будуть скориговані і не вдасться узгодити інтереси кредиторів і позичальників, більша частина підприємств малого бізнесу піде у «тінь». Це призведе до розбалансування економіки та загострення соціальної напру-

ги в державі [4].

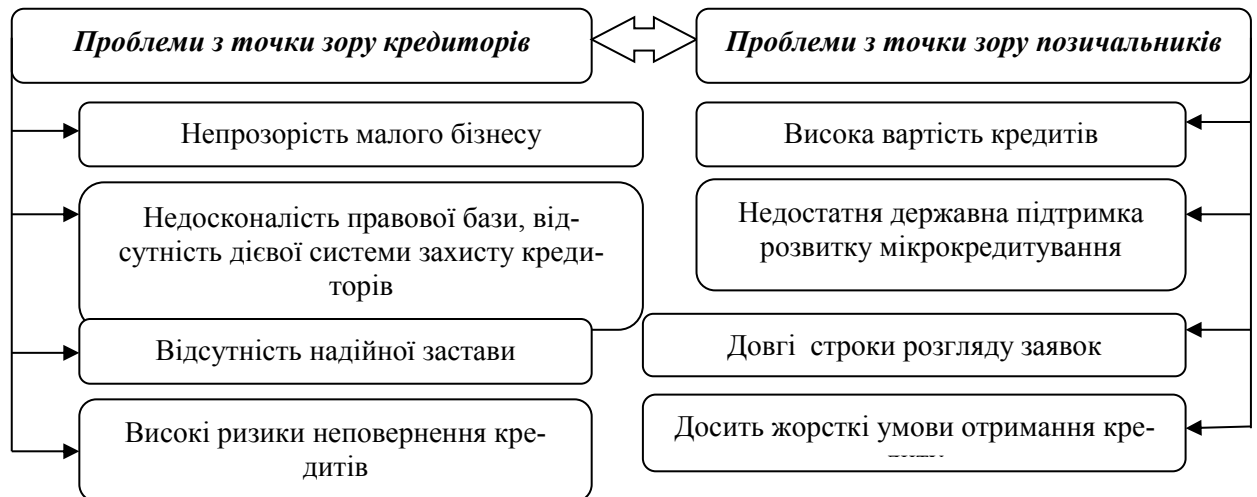

Рисунок 2 – Проблеми кредитування МСП

Згідно із Законом України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» передбачено часткову компенсацію відсоткових ставок по кредитах МСП для започаткування власної справи. Проте, документ носить декларативний характер і на даний час фінансово-кредитна підтримка МСП державою є незначною і надміру бюрократизованою.

Отож, з огляду на окреслені проблеми фінансування МСП в Україні, до першочергових кроків держави слід віднести регулювання ставок рефінансування та зменшення вартості банківських кредитів із боку Національного банку України з метою подальшого здешевлення кредитів для МСП. Також, до напрямів вдосконалення вітчизняного механізму кредитування МСП варто віднести прогресивні форми реалізації кредитного забезпечення, що використовуються закордоном. Зокрема, за рахунок впровадження субконтрактингу, а також використання державного фонду страхування кредитних ризиків як інструменту стимулювання розвитку кредитування малого бізнесу у вигляді страхування не бюджетними коштами, а коштами страхових компаній. Дані заходи не обтяжуватимуть бюджет країни та сприятимуть розвитку страхування фінансових ризиків [1].

Список використаних джерел:

1. Біломістний О.М. Особливості кредитування малого бізнесу в зарубіжних країнах / О.М. Біломістний // Регіональна економіка. – 2013. – № 1. – С. 171–177.
2. Кредити для бізнесу // Bankchart – Рейтинги банківських послуг – Режим доступу: <http://www.bankchart.com.ua/business/credit>
3. Ломачинська І.А. Формування джерел фінансового забезпечення розвитку суб'єктів малого підприємництва / І.А. Ломачинська // Вісник Одеського національного університету. Економіка. – 2012. – Т. 17, Вип. 3–4. – С. 37–43.
4. Піхняк Т.А. Проблеми кредитування малих підприємств в Україні та напрями їх вирішення / Т.А. Піхняк // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.9. – С. 232–237.
5. Статистичні дані Державної служби статистики України – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua